

LEDČICKÉ NOVINY

III. ročník, Září 2001
Mimořádné číslo

Slovo starostky

Vážení a milí spoluobčané,
dnešní mimořádné Ledčické novinky, i když nevelké rozsahem, chtějí nahlédnutím do hodně dávné i novější historie tak trochu splnit dluh obci, ve které žijeme. Zdaleka nejde o vyčerpávající vlastivědnou práci, ale o povšechný místopis, se kterým chce autorka, kronikářka obce, seznámit ledčické obyvatele i lidi přespolní. V Novinkách jsme již měli možnost přečíst si o geologickém vývoji našeho regionu, o archeologických vykopávkách v okolí Ledčic, o nejstarších držitelích naší vesnice. Seznámili jsme se s historií kostela svatého Václava i s pohnutými osudy místních evangeliků. Dočetli jsme se o účasti našich předků na památné Národopisné výstavě v Praze roku 1895, o I. světové válce a vzniku Československa

ve vztahu k Ledčicím, ale i o lidových tradicích, zdejších hospodách, některých významných osobnostech a mnohé další. Snad vás zaujmou dnešní řádky, které vycházejí v době, kdy si připomínáme patrona naší vesnice, svatého Václava, 775 let od první historické zmínky o Ledčicích a 115. výročí otevření místní školy. Zároveň bych chtěla touto cestou poděkovat všem, kteří radou, pomocí, darem či zapůjčením dobových předmětů napomohli k realizaci výstavy o historii Ledčic a otevření školního „minimuzea“. Těším se s vámi na viděnou při oslavách významných výročí a přeji vám příjemné kulturní a společenské zážitky.

Jiřina Michovská

Naše významná jubilejní léta 1226, 1886, 2001 pozdravuje svou básní také Miroslav Sígl, autor knihy „Osudy a osobnosti obce“:

Ledčice

Znám malebnou obec pod Řípem,
má všechny české vísky znaky:
barokní kostel, náves s rybníkem
a staletou košatou lípu taky.

Kolik jen bouří, vichrů přehnalo se
v uprchlých létech, jak rody se tu střídaly,
kdy osadníci žili v každém čase,
nikdy se strádáním osudu nevzdali.

Kolik jen slzí proteklo očima matek,
a kolik ve válkách padlo mladých lidí?
V krvi i potu zrodil se ne jeden statek,
a školička malá – hned ji každý vidí.

Vcházíme s českým lvem u kliky dveří,
aby tu nové a nové děti vítaly,

kyne jim svatý Václav a také Jiří
mává jim z památné hory v povzdálí.

Kolik už literátů, písmáků slavných
napsalo o této vísce skromné,
poděkování patří všem těm, co v dobách dávných
přinesli oběť všem, pro tebe, pro mne.

Lidé i dnes v novém historickém čase
nacházejí zas cestu k sobě blízkou,
kež touha po vědě, kráse vzbudila se
a věčná zeleň spojila se s naší vískou!

Aby už nikdy nebylo třeba rozkazů,
aby vždy zvony zněly na vše strany,
abychom pamětlivi byli smělých odkazů –
necht' proto Pán Bůh je tu dále s námi!

Na úvod

Zhruba před rokem jsem se rozhodla k blížícím se jubileím naší obce, napsat vůbec první historicko vlastivědný sborník o jejích dějinách. Termín, který jsem si určila, se ukázal jako zcela nereálný. I když šlo o relativně dlouhou dobu, nebylo možné seriózně a svědomitě prostudovat a věcně spolehlivě zpracovat všechny dostupné materiály a velmi cenné informace pamětníků, kterým jsou Ledčice skutečným domovem se vším všudy. Psané prameny, opravdu pouze kusé, rozptýlené v nejrůznějších zápisech, zprávách, poznámkách, soupisech, pozůstalostech, publikacích, člancích a matrikách, vyžadují přímo mravenčí práci a trpělivost při jejich vyhledávání a následné kompletaci. Proto dnes předkládám pouze jakýsi nástin, několik střípků, toho nejzajímavějšího a nejdůležitějšího. Snad se mi v dohledné době, věřím, že k 777. výročí obce, podaří sestavit objemnější, podrobnější a výpravnější verzi.

Nejsem historik, pouze zasvěcený laik, který má historii rád a který nesmírně přilnul k vesnici, do níž se před lety přistěhoval. Na základě studia jejích dějin se domnívám, že se má čím chlubit. Předkové jí vybrali vskutku krásné místo a přidali k němu pozoruhodné stavební památky i své neméně pozoruhodné a mnohdy pohnuté životní osudy, za kterými už zapadla opona času. Vztah obyvatel ke svému bydlišti se prohlubuje obvykle tím, že vědí co nejvíce o dějinách místa, ve kterém žijí a které jsou jim naimnoze bližší, než dějiny národní či celosvětové. Proto mě těší, že to, co jsem z počátku objevovala pouze pro sebe, mohu nyní představit i ostatním. Přála bych si, aby moji spoluobčané v Ledčicích, ba lidé z celého Podřipska a Mělnicka, četli tyto řádky se stejným zaujetím a potěšením, s jakým jsem je psala.

Ivana Plicková

Pověst o Škarechově

Snad každý kout v naší krásné zemi má své tajemství, o němž vypráví nějaká ta pověst. Také u nás, na Škarechově, nevysokém kopci (276 m) se starodávným jménem, který se rozkládá mezi Ledčicemi a Mlčechovostí, se děly věci podivné a temné, nahánějící strach. Však to byl zdejší „babí kout“, místo, odkud většinou přicházejí bouřky přinášející těžké mraky, baby. Dodnes se tu nachází střepy pravěkých nádob, protože tady stávalo hradiště s pohanským pohřebištem. A tak není divu, že je odsud jen krůček k všelijakým bájím a strašidelným zkazkám. Jedna taková vypravuje, že se na Škarechově, v tomto škaredém místě, konával hadí sněm.

Podle prastaré pověsti jednou za rok, v den Petra a Pavla (29. 6.), slézají se hadi z celého kraje na jednom místě, a když se shromáždí, jako poslední mezi ně přijde hadí král, krásný, lesklý had se zlatou korunkou na hlavě. Kdo je obratný, může se tehdy vzácné korunky zmocnit. Stačí rozprostřít bílý šátek, který krále hadů přiláká, aby na něj korunku uložil. Pak je třeba šátek s korunkou chytit a utíkat, co nohy stačí. Hadi se ovšem chtějí korunky opět zmocnit. Ale když se podaří přeběhnout devět mezí, aniž by hadi člověka dostihli, je vyhráno, dál jejich moc nesahá.

Je to už několik století, kdy ve vesnici žila jedna ubohá rodina. Otec zemřel, matka byla nemocná a ze tří dětí byla jediná Ančka, která se mohla trochu o ostatní starat, protože další dvě děti byly ještě malé.

Jenže, jaké to mohlo být starání? Anče bylo deset let a jakpak mohla vydělávat? Tak byla v chaloupce bída s nouzí, matčina nemoc se nelepšila, protože kuchařem byl hlad. Marně si Ančka lámala hlavu, jak a co by dělala, ale nic nedovedla vymyslet. Když bylo nejhůř, vzpomněla si jednou, jak bába, dokud ještě byla živa, vyprávěla, že se ve Škarechově slézají hadi na sněmování, i o tom, jak může odvážný člověk získat hadí korunku. Blížil se právě svátek Petra a Pavla a zoufalá Ančka, když malí bratříčkové hladý plakali a nemocná matka bezmocně vzdychala, nepřišla na nic jiného, než že se pokusí zmocnit zlaté korunky hadího krále. Strachu měla víc než dost, když se v určený den do Škarechova vypravila. Neměla s sebou nic jen právě bílý šáteček a obětavé srdce, v kterém chovala poslední naději na záchranu matky a sourozenců.

Do škarechovského háje dorazila před polednem, vybrala si husté křoví a tam se ukryla. Teď už nezbyvalo, než čekat. Blížilo se poledne, z polí za lesem cvrlikali cvrčci, jinak bylo kolem ticho jako v kostele, jenom svoje srdce slyšela Ančka tlouci. Až se ze vzdálených vesnic ozvalo klinkání poledního zvonění.

V témže okamžiku to začalo ze všech stran šustit, šumět a syčet a Ančka spatřila spoustu hadů a hádků, kteří se všichni začali slézat na malé mýtině kolem velkého pařezu, na nějž Ančka předtím rozestřela svůj bílý šátek.

Když pak již další hadi nepřibývali, vynořil se za jedním

kmenem had poslední, největší, s krásnými lesklými šupinami a s korunkou na hlavě; blyštila se, až oči přecházely, neboť byla z ryzího zlata a posázená velikými drahokamy. Teď se teprve hadi rozsyčeli, jak vítali svého vladaře. Ten se klidně plazil mezi nimi a rovnou k osamělému pařezu. Sotva spatřil bílý šátek, vysoukal se na pařez, tam sklonil hlavu a sesmekl korunku na bělostnou látku. Potom opět slezl na zem a plazil se k nedalekému prameni, aby se tam vykoupal. A všichni ostatní hadi za ním.

To byl pravý okamžik pro Ančku! Vyskočila ze křoví, k pařezu to byl skok, uchopila šátek s korunkou a dala se do běhu, jak nejrychleji dovedla.

Hadi ji ovšem hned zpozorovali a pustili se za ní.

Ančka měla mladé nohy a běžela jako srna. Již přeběhla dvě meze, již přeskočila třetí, ale hadí sykot se přesto za jejími zády neustále blížil. A tak Ančka ještě přidala, zrovna letěla nad zemí, již měla čtvrtou, pátou mez za sebou, ale co naplat, ještě čtyři zbývaly a hadi se plazili tak rychle, až si myslela, že je má v patách. Ba zdálo se jí, že v příštím okamžiku již pocítí jejich zuby. A tu ke všemu neštěstí, jak přeskakovala už sedmou mez, najednou se jí

na hroudě zvrtila noha a ona upadla. Co naplat, že hned vyskočila, teď ji dostihnou!

Ale kupodivu od té chvíle hadí syčení zesláblo, ztrácelo se, a když se Ančka odvážila za chvíli ohlédnout, nespatřila ani jednoho hada. Již se chtěla v údivu zastavit, ale pak přece jen pro jistotu přeběhla ještě mez devátou a teprve tady, v bezpečí, div nepadla na zem, jak byla utrmácená. Ale tu také poznala, proč ji hadi přestali pronásledovat. Její šátek byl prázdný! Jak předtím upadla, korunka se z něho vykutálela a hadi ji odnesli.

Anče bylo do pláče. Smutně došla domů, a když opět spatřila všechnu tu bídu, odhodila šátek na zem a zoufale se rozplakala.

Než v tom slyší, jak se oba její bratříčkové po něčem na zemi hrnou, výskají a smějí se. Podívala se, cože to našli, a najednou vidí, že děti sebraly ze země krásný drahokam, svítící jak hvězdička. Při Anččině pádu se asi vydrolil z korunky hadího krále a naštěstí uvázl v záhybech dívčina šátku.

Tak zachránila ztráta korunky Anče život a nalezený drahokam zase zachránil celou rodinu před bídou, nemocí a hladem.

Nahlédnutí do archívů

Třebaže Ledčice po celá staletí zůstaly vzdáleny rozhodujícím událostem české historie a psávalo se o nich vždy jen v několika řádcích, je i z nich zřejmé, že prožily bohaté a mnohdy pohnuté časy. Uvedme alespoň krátký přehled nejstarších listin a jejich věcný obsah ve vztahu k naší obci. Některé z nich si můžete prohlédnout na výstavě o minulosti Ledčic. Zajímavé je i to, že z letopočtů na nich uvedených vyplývá, že naše vesnice patří mezi skutečně velmi staré osady. Státní ústřední archív v Praze uchovává nejstarší listinu českého státu sepsanou v roce 1158; Zlatá bula sicilská pochází z roku 1212 a o pouhých 14 let později, roku 1226, se poprvé píše o Ledčicích!

1226 – Vladislaus rex domini Doczanensi ... dedit Scalici et Letzi ...

Latinsky psaná listina krále Přemysla Otakara I. na pergamentu stvrzuje doksanskému klášteru, že mu jeho otec Vladislav II. daroval kromě jiného Skalici a Ledčice a taktéž mu uděluje výsady. Z listiny vyplývá, že Ledčice byly před darováním doksanskému konventu vlastnictvím českého panovníka, tj. rodu Přemyslovců. Text v překladu zní: Item poněvadž smrtelnosti cesta všemu lidskému stvoření jest otevřena a nic stáلهo pod sluncem není, pilné paměti má být po-

ručeno, že Vladislav, otec náš, jmenovitě dávající doksanskému klášteru Velichov od Radovanova brodu až po most nad močály, který se nazývá Moztissche, a tak až k vrchu, který se nazývá Stranný, a potom až k řece Ohří. Daroval též Skalici a Ledčice s lesem.

1260 – (5. února) Johanes episc. capitulo Prag, confert decimas de Ledchicz, Krabchicz, Mnetes et media villa Wraskow ...

Tato listina se nachází v Archívu pražského hradu a pojednává o sporu mezi biskupem Janem a pražskou kapitulou o vinný desátek z Ledčic, Krabčic ... Z toho lze usuzovat, že i biskup měl v Ledčicích své zboží.

1328 – (9. září) Conventus Dogsans. locat villam Lethiscicz Predborio scolastio ...

Drslav, probošt a Jindřich, děkan pražského kostela, ověřují listinu Dětřicha, probošta, a konventu doksanského kláštera určující poddanské dávky vsi Ledčice.

1349 – (4. dubna) Zbyslav, probošt a konvent doksanského kláštera pronajímají Oldřichovi Zajčci z Hasenburka na dobu jeho života a jeho manželky ves Ledčice za roční plat 30 kop grošů.

- 1408 – (14. září) Mikuláš probošt a konvent doksanského kláštera postupují Fránovi, někdejšímu písaři pražské konsistoře, na 11 let ves Ledčice s dvorem za 400 kop grošů.
- 1410 – (16. říjen) Mikuláš, probošt a konvent doksanského kláštera dávají souhlas k postoupení klášterní vsi Ledčice Fránou na zbývajících 9 let staroměstskému měšťanu, Janu Schwarzsternovi.
- 1414 – Jan z Písku, pražský měšťan, vyznává, že mu doksanský klášter postoupil svou ves Ledčice s dvorem za 400 kop grošů na dalších 10 let.

Tolik nejstarší listiny o Ledčicích, v nichž je ves jmenována jako Letzi, Ledchicz, Lethiscicz, Ledczicz, Lečice (poprvé úředně r. 1854), Ledčice (1890). Odkud však osada vzala své jméno? Výklad názvu vsi je Antonínem Profousem v knize „Místní jména v Čechách“ činen takto: Osada odvozuje svůj název patrně od slov lado, ledce, která znamenají pustou nezoranou zemi, malá nebo menší lada. Staroslověnsky tedy ledina, německy Lehde, wüstliegendes Land, latinsky terra inculta. Ledčice tak dostaly jména vzácnou zdobňující příponou -ice, která má původ v keltském jazyce a znamenala vždy něco malého, drobného.

Držitelé Ledčic

Ves Ledčice patří mezi nejstarší obce v Čechách. Původně se nazývaly Ledce, ale protože byly menší ve srovnání s ostatními osadami, přijaly v toku staletí zdobnělé jméno s koncovkou -ice.

Patrně nejstarším držitelem Ledčic byl neblaze známý mocný rod Vršovců, který byl ve službách přemyslovských knížat. Zatím o tom nebyl nalezen písemný dokument, i když se o něm v některých pramenech hovoří. Traduje se totiž, že již v roce 1102 Vražkov, Mnetěš, Ledčice a Krabčice patřily Vršovcům, které roku 1187 jeden z nich, jménem Mutina, umíraje, daroval pro spásu své duše klášteru v Doksanech.

Avšak první známá historická zmínka o Ledčicích, dochovaná v písemných pramenech, je datována rokem 1226, kdy král Přemysl Otakar I., stvrzuje doksanskému klášteru, že mu jeho otec Vladislav (II.) věnuje (kromě jiného) i Ledčice: „Vladislaus rex domini doczanensi... dedit Scalici et Letci...“

„Vladislav otec náš, jmenovitě dávající doksanskému klášteru svá popluží...také dal řečenému klášteru Velichov od Radvanského brodu až po most nad močály, které se nazývá Moztissche...daroval též Skalici a Ledčice s lesem...“ Z uvedeného vyplývá, že Ledčice byly majetkem kláštera v Doksanech o mnoho let dříve, než uvedeného roku 1226, tedy nejméně od doby panování krále Vladislava. Doksanský klášter založila roku 1141 Gertruda Babenberská, první z devíti manželek Vladislavových, ve smutných šerých lesích při Ohři, kam málokdy vkročila lidská noha. Toto místo, stranou všeho světského ruchu, se Gertrudě zdálo být pro klášter zasvěcený rozjímání, nejvhodnějším. Pozvala sem tedy premonstrátky z porýnského Dünnewaldu. Brzy se stal nejvýznamnějším ženským klášterem v Čechách. Tady se dostávalo vzdělání dcerám králů a dívkám z předních šlechtických rodů.

Vychovávána zde byla na příklad Hedvika, dcera krále Vladislava II., pozdější slavná a milovaná dánská královna Dagmar, Anežka Přemyslovna známá jako svatá Anežka Česká, ale také na příklad Eliška Přemyslovna, potomní matka otce vlasti, císaře Karla IV. Na počátku historie doksanského kláštera tu žilo 80 žen, jejichž jména se dochovala. V 15. století už tu bylo zaznamenáno 300 jeptisek. Jenže pak přišly husitské války, během kterých byl klášter vypálen a většina jeho obyvatel pobita. Zato po třicetileté válce nastala doba rozkvětu, během níž se rozrostl do barokní nádhery. Přestavěn byl i kostel Narození Panny Marie, k jehož výzdobě přispěl především Petr Brandl. V roce 1782 však Josef II. klášter zrušil a celý komplex se přestavěl na zámek. Vystřídalo se v něm několik majitelů, kteří se dopustili mnoha necitlivých stavebních zásahů. Část kláštera na příklad sloužila jako maštál, jiná jako sklad řepy či brambor. Dílo zkázy bylo dovršeno v minulých desetiletích, kdy zde hospodařil státní statek: v klášterní jídelně s původní štukovou výzdobou byl ustájen dobytek, v historických sálech parkovaly kombajny a traktory. Aby tam mohly vjíždět, byly zbourány nádherné vnitřní arkády, v celách řeholnic pak kompletně vybouráno vnitřní členění a skladovalo se tu krmivo. Současný stav této historické památky první kategorie se pomalu mění k lepšímu. Premonstrátky se vrátily. Zmiňované husitské války přinesly zásadní změny v držení církevního majetku. Ten byl rozchvacován a téměř se rozplynul v rukou světských majitelů. Tak se stalo, že i Ledčice změnily „vrchnost“. Roku 1436 byly zastaveny císařem Zikmundem Lucemburským Janu Smiřickému ze Smiřic, jehož rod se v kraji začal rozmáhat politicky i majetkově. Od této doby naše obec sdílela své osudy s Roudnicí, neboť Smiřický tu měl hlavní sídlo. Patřil mezi představitele tzv. pohusitské aristokracie (společně na pří-

klad s mělnickým rychtářem Mikulášem z Tuhaně, Jindřichem z Harasova či Mikulášem Chudým z Újezda, „praotcem“ panského rodu Lobkowiczského). Právě završená husitská revoluce totiž umožnila nevídaný vzestup některých příslušníků nižší šlechty. Jan byl zprvu husitským hejtmánem v Mělníku, ale obratnou politikou a dravostí se zmocnil i arcibiskupských statků. Náš region se stal v polovině 15. století jakousi zásobovací základnou husitských vojsk za jejich nájezdů do Lužice. Smiřický tu stále mocněji uplatňoval svůj vliv. Stal se vlastníkem vskutku ohromného majetku. Král Jiří z Poděbrad však jezdal za všechny nekalé činy a zradu roku 1453 na Staroměstském náměstí v Praze popravit. Dochovala se listina, podle které obec Ledčice, se vším příslušenstvím ležícím v kraji Řípském, byla Jiříkem z Poděbrad zastavena panu Samuelovi z Hrádku. Po něm pak ves přecházela na další zástavné držitele.

Roku 1616 přikoupila ctihodná Polyxena z Lobkowicz k nesmírnému bohatství rodu, jehož byla paní, kromě Libkovic, Ctiněvsi, Břízy, dvora v Hracholuskách, Brozan a dvou dvorů ve Straškově, také ves Ledčice. Od této doby až do konce patrimoniální správy v roce 1850 naše obec byla v držení Lobkowiczů.

Knížata z Lobkowicz patří jednoznačně mezi nejproslulejší a nejvznešenější české aristokratické rody. V dějinách vždy, až na nečetné výjimky, vystupovali jako horliví katolíci, věrní principům monarchie, avšak zároveň se snažili hájit práva České koruny i obyvatel jejich zemí. Prosluli jako bohatí mecenáši věd a umění, shromáždili rozsáhlé a cenné historické sbírky knih, obrazů a mnoha dalších uměleckých předmětů, zasloužili se o vybudování četných architektonických skvostů (mezi něž patří i katolický kostel v Ledčicích) a snažili se podporovat kulturní a hospodářský rozvoj země.

Dnešní forma jména „z Lobkowicz“, která se nám může zdát germanizovaná, je naopak nejstarší dochovanou českou formou tohoto jména a je dodnes takto rodem i veřejností respektována.

Původem rodu Lobkowiczů je pravděpodobně tvrz Újezd. Prvním známým předkem tohoto rodu byl rytíř Mareš (Martin) z Újezda, který se z anonymity dějin vynořil na konci 14. století. Pro nás nejdůležitějším z Marešových synů byl nejmladší, již zmíněný Mikuláš z Újezda, zvaný Chudý, i když jeho jméno stálo v přímém protikladu se skutečností. Mikuláš získal vzdělání na pražské univerzitě, byl „mužem v knihách i ve zbrani dobře znalý“. Díky svým schopnostem získal přízeň krále Václava IV., čímž se mu podařilo dostat do majetku některé další statky. Mezi jinými to byla (v roce 1409 nebo 1410) polabská ves Lobkovic, podle níž se začal psát a po něm i veškeré jeho potomstvo.

Mikuláš Chudý z Lobkowicz se stýkal i s Mistrem Janem Husem, který se v této době na něj obrátil s prosbou, aby využil svého politického vlivu a přesvědčil krále Václava IV. o potřebě změny hlasovacího práva na pražské univerzitě ve prospěch domácího národa. Král Mikuláše vyslyšel a výsledkem bylo vydání známého Dekretu kutnohorského (18.1.1409), jehož stylizátorem, podle všeho, byl právě Lobkowicz. V roce 1417, již jako významný český šlechtic, byl Mikuláš jmenován nejvyšším písařem zemských desek. Původně stál tento muž na straně „podobojí“ (Jan Hus ho nechal pozdravovat ve svém dopise z kostnického vězení), ale později se přiklonil k císaři Zikmundovi. Mikulášovi dva synové, Mikuláš (†1462) a Jan (†1470), založili dvě hlavní větve rodu – Hasištejnských z Lobkowicz a Popelů z Lobkowicz.

Nejvýznamnějším a nejslavnějším příslušníkem Popelů z Lobkowicz, jehož zásluhou dosáhl tento rod nejvyšších poct, byl Zdeněk Vojtěch (1568–1628); kterého v duchu rodové tradice vychovávali jednoznačně katolicky. Získal vzdělání u jezuitů v Klementinu a po absolvování kavalírských cest po evropských zemích zahájil politickou kariéru. Stal se dvorním radou a v roce 1599 nejvyšším kancléřem Království českého. Když si v roce 1603 bral za manželku o dvě léta starší krásnou vdovu po Vilému z Rožmberka, přísnou katoličku Polyxenu, dědičku obrovského jmění mocných pánů z Pernštejna, vydala k jejich svatbě oslavnou publikaci i pražská univerzita. Polyxeninou matkou byla španělská šlechtična Marie Maxmiliána Manrique de Lara, která ve své době vedla nejznámější dámský salón – fraucimor – v Praze a dokonce prý spílala dívkám, když byly obézní. Také emancipovaná Polyxena, jako žena mimořádného ducha, měla zcela výjimečné postavení na dvoře Rudolfa II., kde byla uctívána jako nekorunovaná česká královna.

Manželé, Polyxena a Zdeněk Vojtěch, se zcela shodovali i v politické linii, kdy vystupovali často jako nesmlouvaví katolíci. Katolictví na Podřipsku podpořili založením významného kapucínského kláštera v Roudnici, který se stal zároveň rodinnou hrobkou. Polyxena také obnovila pouti ke kostelíku svatého Jiří na Řípu a v roce 1594 na příklad vymohla roudnickému katolickému faráři Janu Kirchpergerovi titul probošta. Šířila úctu k sošce Pražského Jezulátka, které do země ze Španělska přivezla její matka, když si r. 1556 brala českého šlechtice Vratislava z Pernštejna. Soška snad vznikla ve 12. století a dědila se v rodě vždy pouze mezi ženami. Protože Polyxena dceru neměla, věnovala sošku roku 1628 kostelu Panny Marie Vítězné v Praze. O Polyxeně, jako horlivé katoličce, je také obecně známo, že v době defenestrace královských místodržících, Viléma Slavaty z Chlumu a Jaroslava Bořity z Martinic

(23. 5. 1618), poskytla těmto úředníkům katolického vyznání azyl ve svém paláci na Hradčanech.

Když v roce 1628 Zdeněk Vojtěch zemřel, nechala jej Polyxena s velkou pompou pochovat v roudnickém klášteře. Jí bylo už jednašedesát let, a tak přestala vyhledávat společnost a věnovala se správě obrovského rodinného majetku. K dřívějším statkům přikoupila z pobělohorských konfiskací mnoho dalších, mezi nimi na příklad Nelahozeves zabavenou Griespekům.

Hlavním sídlem rodu byla Roudnice, kde, kromě jiného, zřídila tiskárnu. Kuriózně se zapsala také do dějin kuchařství. Dochovala se po ní česká rukopisná sbírka receptů „O lektvařích, o dělání ovoce v cukru, o perníkách, o precilikách, o syrúpích.“

Paní Polyxena se zapsala do dějin tří slavných českých rodů – Pernštejnů, Rožmberků a Lobkowiczů. Zatímco u prvních dvou byla svědkem jejich vymření, třetímu už jako více než čtyřicetiletá, zajistila pokračování na celá další staletí. Zdeňka Vojtěcha Polyxena přežila o 14 let, syna Václava Eusebia o 11 let. Zemřela v roce 1642 v úctyhodném věku 75 let. Odpočívá v roudnické rodinné hrobce vedle svého manžela.

Jediným synem Zdeňka Vojtěcha a Polyxeny byl Václav František Eusebius z Lobkowicz (1609–1677), který se po studiích vydal na tehdy obvyklou kavalírskou cestu po Evropě. Již v mládí zahájil kariéru vojáka a důstojníka, ale časem se změnil spíše v diplomata a politika. Byl velmi pracovitý, duchaplný, vtipný až sarkastický. Oblíbil si Francii a její mravy. Ve věku 34 let byl vyznamenán Řádem zlatého rouna a požíval téměř neomezené důvěry císaře. Přes svou katolickou výchovu neměl Václav Eusebius rád

jezuity; naopak velmi podporoval jejich rivaly kapucíny. V roce 1674 byl z mnoha důvodů, z nichž jedním byla i jeho prostořekost, zatčen a tři roky, až do své smrti, držen v domácím vězení na zámku v Roudnici. Tady si dal jeden ze sálů zařídit zpoloviny honosně a zpoloviny jako chudou světnici, což mělo symbolizovat jeho dřívější slavný a bohatý a současný trpký život. Na vrcholu své slávy zahájil Václav Eusebius přestavbu rodového hlavního sídla, Roudnice. Vystavěl reprezentativní barokní palác, pivovar, špýchar, špitál, zasloužil se o celkovou obnovu měšťanských domů. Založil velkolepou zbrojnici, dal přivést z Prahy vynikající perňštejnsko-lobkowiczskou knihovnu, která se později stala největší šlechtickou knihovnou v zemi. Václav Eusebius byl dvakrát ženatý. Poprvé s hraběnkou Johanou Myškovou ze Žlutic, podruhé s Augustou Sofií Rhein-Sulzbach, která byla kupodivu evangelického vyznání. Z pěti dětí, které zplodil, se dospělosti dožil jen stále nemocný František Vilém Ignác a Ferdinand August Leopold. Ferdinand August měl čtyři manželky a s nimi celkem dvanáct dětí. Z manželských potomků se dospělého věku dožili jen tři. Josef August byl plukovníkem a zemřel po těžkém zranění v turecké válce u Bělehradu. Další dva synové, Filip Hyacint (1680–1734) a Jan Jiří Kristián (1686–1753), se stali zakladateli dvou hlavních knížecích dodnes žijících větví rodu Popelů z Lobkowicz, roudnické a mělnické. Roudnickou linii knížecího rodu Lobkowiczů v současnosti reprezentuje William (*1961), který spravuje rozsáhlý restituovaný majetek v nově upravené Nelahozevsi, kam přenesl své sídlo i bohaté sbírky, protože původní roudnický zámek je díky Vojenské hudební akademii Víta Nejedlého v nepoužitelném stavu.

Erb knížat z Lobkowicz

Kostel svatého Václava, dominanta naší obce postavená v její vyvýšené jižní části, nahradil v letech 1737–1752 mnohem staršího středověkého předchůdce, připomínaného již v roce 1384. Nad pravouhlým portálem hranolové věže v západním průčelí je v ose osazen, po stranách andílky přidržovaný, mohutný lobkowiczský alianční (manželský) erb, zhotovený z jemnozrného žlutozeleného pís-kovce, který pochází z oblasti mezi Bílou Horou a Petřínem. Znak dodnes připomíná skutečnost, že téměř čtvrt tisíciletí, v podstatě až do moderní doby, byly Ledčice v držení tohoto prastarého českého šlechtického rodu. Velmi složitý útvar, který v této podobě Lobkowiczové (již jako knížecí rod) získali roku 1651, obsahuje všechny jejich tituly a nároky. Prohlédněme si nyní tento

znak a řekněme si něco o jeho barevném provedení, jak je uváděno v heraldických knihách:

Štít erbu je jednou polcený a dvakrát dělený se středním (srdečním) štítkem. Střední štítek je čtvrcený: 1. a 4. pole je stříbrné v horní části s červeným pruhem, tzv. hlavou, což je původní, základní erb Lobkowiczů. 2. a 3. pole je stříbrné s černou šikmo postavenou slezskou orlicí se zlatým perisoniem a zlatou zbrojí.

Hlavní štít:

1. pole zlaté s černou zubří hlavou se zlatým kruhem v nozdrách připomíná erb pánů z Pernštejna, z jehož rodu pocházela Polyxena, se kterou Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkowicz r. 1603 vyženil panství Roudnice.

2. pole červené s rostoucím andělem ve zlatém oděvu a se zelenými křídly připomíná slezské vévodství zaháňské, které roku 1646 zakoupil Václav Eusebius, syn Polyxeny a Zdeňka Vojtěcha, a které bylo prodáno roku 1785; titul a znak však zůstaly.

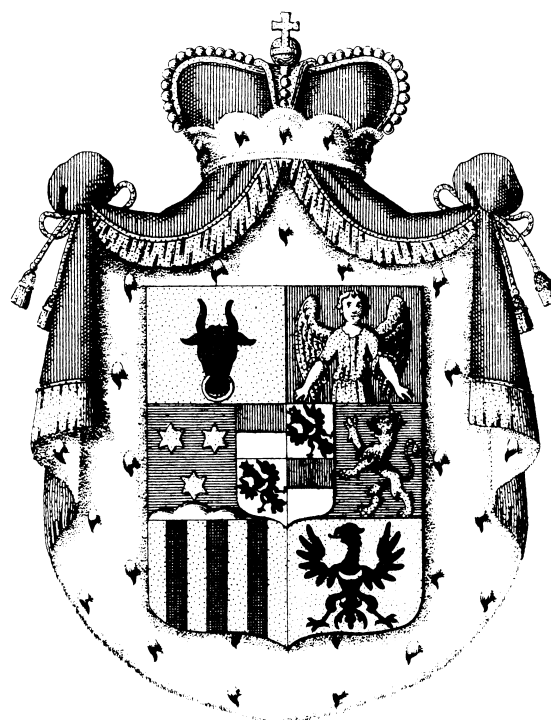
3. pole modré se stříbrným trojvrším a třemi šestihrotými zlatými hvězdami připomíná, že Lobkowiczům byl 23.8.1641 rozhojněn rodový znak o erb Sternsteinu, tj. stali se okněžněnými hrabaty sternsteinskými. Přestože roku 1807 Sternstein prodali bavorské koruně, zůstal jim titul i znak.

4. pole modré se stříbrným korunovaným dvouocasým lvem ve skoku s červenou zbrojí je polepšením znaku rodu za jeho vojenské zásluhy. Lev symbolizující sílu, bojovnost, moc, odvahu, statečnost, je zobrazován v erbech českých šlechtických rodů velmi často.

5. pole zlaté s třemi červenými kůly vyjadřuje titul říšský kníže.

6. pole zlaté s černou slezskou orlicí se zlatým peroniem (tj. zlatou páskou ukončenou jetelovým trojlístkem) připomíná příslušnost Zaháně ke Slezsku.

Vše je položeno na knížecí plášť s korunou a heslem psaným vždy pouze česky: POPEL JSEM A POPEL BUDU.

Kostel svatého Václava

Ledčický kostel zasvěcený hlavnímu ochránci země České, svatému Václavu, hrál v minulosti obce vždy významnou roli. Byl nejvýstavnější a nejkrásnější budovou ve vesnici a svým způsobem jistým centrem veřejného života, protože se zde obyvatelé pravidelně setkávali, dozvídali se závažné informace – na příklad o nových zákonech, nařízeních panovníka, epidemiích, úmrtích významných lidí, ale mohli tu také prohovořit důležité osobní záležitosti.

Dnes nemusí být člověk věřící, aby vstupoval do této budovy s úctou. Neboť samotná stavba, i její dobře vybrané dominantní místo, jsou důkazem toho, kolik smyslu pro prostor, krásu a harmonii naši předkové měli a jak citliví a pracovití lidé to byli. Úcta k minulosti a kulturním hodnotám byly hlavní motivací ke generální opravě státem chráněné památky, která se uskutečnila v letech 1999/2000. Při ní byl obnoven vnější plášť kostela, kdy fasáda dostala své původní barvy, byly zrekonstruovány varhany, které přečkaly všechny válečné rekvizice, na věž pak instalovány nové ciferníky s pozlacenými číslicemi a ručičkami, uskutečnila se rekonstrukce sanktusní věžičky, pískovcového aliančního znaku rodu Lobkowiczů, ale i původních věžních hodin z roku 1888. Na vrchol věže

byla umístěna nová makovička s křížem, v jejímž nitru se skrývá měděný tubus s poselstvím budoucím generacím. Závěrečnými pracemi byly odvětrány kostelní základy, zvednuty povalené náhrobky na přilehlém hřbitově, obnovena a natřena jeho barokně zvlněná obvodová zeď a uskutečněny terénní úpravy. Také nedaleká boží muka netradičního vzhledu, zcela patrně starší než barokní kostel, se dočkala rekonstrukce. Na jejich vrchol sochař K. Meloun instaloval svůj dar obci – svatojiřský kovaný kříž. Po mnoha letech se 24. 12. 2000 ve zcela zaplněném kostele svatého Václava konala půlnoční mše, která se stala spontánní oslavou dokončeného díla s dobře odvedenou prací a při níž se všichni přítomní rozloučili se starým tisíciletím a přivítali nové.

Historie tohoto svatostánku má neoddělitelnou souvislost s dějinami Ledčic. První písemná zmínka o původním gotickém kostele sv. Václava, jako jednom ze 34 kostelů Řipského děkanátu, najdeme u Bohuslava Balbína, který píše, že býval již v roce 1384 významným církevním střediskem, neboť už tehdy byl povinován odvádět 12 grošů desátek. Tyto si vyžádal král Václav IV. jako příspěvek na cestu do Říma, kterou se chystal podniknout. Kdy přestal být

ledčický kostel farním, není známo, nejsou o tom žádné písemné doklady. Ale jistě to bylo nejdéle po bitvě na Bílé Hoře. Nedoložen je záznam Augusta Sedláčka, autora monumentálních „Hradů, zámků a tvrzí ...“, že prý ledčická fara zanikla po roce 1623. Podle první dochované knihy zádušních účtů filiálního kostela sv. Václava zde vykonával služby boží od roku 1695 farář z nedaleké Račiněvsí, kam od roku 1672 byly Ledčice přifařeny. Tato farní příslušnost trvala téměř do konce 19. století, neboť dle „Spisů písemností, korespondence 33, svazek 1“ byly roku 1861 vyloučeny obce Ctiněves, Mnetěš a Ledčice z farnosti Račiněves a svěřeny pod duchovní správu kostela sv. Bartoloměje v Černoučku a tím k vikariátu roudnickému. Za třicetileté války (1620–1648) a v letech následujících kostel zchátral natolik, že nemohl sloužit svému účelu. Proto Lobkowiczové pověřili návrhem přestavby zdevastovaného kostelíka, jehož věž měla být zachována, vlášského architekta a malíře Girolama Jeronýma Costu, který celkovou hmotu svatostánku rozvrhl tak, že jeho půdorys tvoří kříž. Protože věž byla ve velmi špatném stavu, musel ji nakonec strhnout a kostel postavit mimo původní základy zcela nový včetně masivní přilbicové věže. Svědčí o tom skutečnost, že při kopání hrobů na hřbitově hrobníci nacházeli základy zdi. Se stavbou se započalo v roce 1737. Kostel ve stylu pozdního baroka byl úplně dokončen roku 1752. Vlastním provedením jednodolní orientované stavby byl pověřen roudnický stavitel a měšťan rovněž italského původu, Petr Pavel Columbani, který za své dílo obdržel 2 350 tehdejších zlatých. Márnici a hřbitovní ladně zvlněnou zeď postavil ledčický zednický mistr Václav Nedbal v letech 1746 až 1749. Columbani sice zemřel počátkem roku 1749, ale kostel byl již v roce 1745 zhruba hotov.

Stavební kámen zdící pocházel dílem z demolice starého kostela, dílem se lámal v Černoučku, Račiněvsí, Bříze, Ctiněvsí, pod Řípem a jinde. Kámen štukový a na dlaždice byl přivezen ze skály v Přestavlkách a od Hošťky. Pískovec na vytesání knížecího aliančního erbu umístěného nad hlavním vchodem, pochází z pražské proveniencce – z Petřína a Bílé Hory. Většina vydání na stavbu kostela byla uhrazena z vlastních peněz ledčického záduší, hlavně z pozemkového majetku.

Na první pohled z vnějšku kostel zaujme svým výrazným vstupním průčelím, nad nímž se vypíná věžní patro s prohýbanou římsou, lobkowiczským znakem, velikým orámovaným děleným oknem, dvěma prázdnými výklenky a věžními hodinami na západní a severní straně. Podélné strany kostela jsou z každé strany prolomeny třemi okny v horní části zaklenutými. K oběma vnějším zdem kněžiště přiléhají nižší malé přístavky – sakristie na jižní a skladiště na severní straně. Plášť stavby, střídání zakřive-

ného a rovného zdiva i jeho výrazná barevnost, nesou nezaměnitelnou pečeť baroka.

Loď kostela s valenou klenbou je 20 metrů dlouhá a 10,5 metrů široká. Kněžiště o rozměrech 7,20 m krát 6,40 m je půlkruhovitě zakončeno a završeno českou klenbou. Zajímavé je i kompaktní zděné zábradlí kůru s původními varhanami nad vstupní částí kostela.

Mezi nejvýznamnější památky vnitřního vybavení kostela patří hlavní oltář, nízká rokoková řezba na které bývali čtyři andělíci. Za ním na omítce je namalována vysoká iluzorní oltářní architektura se šesti sloupy a čtyřmi postavami českých patronů (Vojtěcha, Ludmily, Václava, Prokopa). Tvoří rám dvou obrazů – Zavraždění svatého Václava a Nejsvětější trojice – také štukové malby, stejně jako otevřené nebe s anděly a kartuší se jménem bohorodičky na klenbě kněžiště. Všechny zmíněné malby jsou slabé práce nevalné úrovně. Umělecky nejcennější byl obraz Snímání Krista z kříže, renesanční malba z doby Rudolfa II., získaný z akce „výkup klášterů“ v roce 1950. Rámování tohoto obrazu provedl pražský architekt Margold. Ve výklenku nad obrazem stávala soška Panny Marie, nošená dřívě družičkami v poutních průvodech do Staré Boleslavi. Původně tam bývala barokní socha svatého Jana Nepomuckého, která je dnes umístěna u dveří severního přístavku. Pod sochou stála zpovědnice, kterou v současnosti nalezneme u západní zdi za lavicemi.

Z doby stavby kostela pocházejí i značně poničené fresky Svaté rodiny a svatého Jana Nepomuckého nad vedlejšími oltáři na severní a jižní podélné zdi. Uprostřed jižní stěny kostela visí obraz svatého Václava s anděly a románskou stavbou v pozadí od malíře Doubka, ve velmi bohatě řezaném rámu zakončeném krásným polychromovaným poprsím Madony s dítětem. Ten sem byl roku 1959 převezen ze zrušeného kostela sv. Václava v psychiatrické léčebně v Horních Beřkovicích. Do konce 1. světové války zdobil kapli Strakovy akademie, vysokoškolské koleje na Klárově v Praze 1. Pod obrazem v dřevěném oltářku leží polychromovaná socha Krista trpítele. Pod velkým křížem uprostřed severní stěny chrámové lodi visel obraz barokního malíře Batoniho, Boží Srdce Kristovo. Stávala tu také od roku 1950 socha svatě Terezie od Jezulátka, dřevořezba pocházející z kapucínského kláštera v Roudnici.

Zajímavostí ledčického kostela je skutečnost, že kazatelna s baldachýnem a antikizující sochou Spravedlnosti, není umístěna na čestné straně chrámu, tzv. evangelní, která je vždy po levé ruce při pohledu na hlavní oltář, ale na straně pravé, epištolní. Strany presbytáře se nazývají podle toho, že do reformy liturgie na II. vatikánském koncilu, se vlevo četlo evangelium a vpravo epištoly. Oltář čelem k lidu byl v ledčickém kostele upraven v roce 1974 z ambonu převe-

zeného sem z Horních Beřkovic. V té době bylo odstraněno i zábradlí z kamenných kuželů, které oddělovalo presbytář od hlavní lodi.

Z mobilního inventáře zasluží zmínku stříbrný pozlacený kalich s vykrojenou nohou a prohnutou číší, zdobený rokokovým kartušovým ornamentem, vinnými hrozny, květy a pšeničnými klasy. Byla to kvalitní tepaná práce s jakýmsi sotva znatelným, pravděpodobně městským, znakem s letopočtem 1745 a písmeny FK v oválu. Monstrance byla pořízena r. 1948. Ve věži z původních tří zvonů zbyl pouze jeden, nejstarší, střední velikosti o výšce i průměru 80 centimetrů, dvouřádkovým nápisem a postavou svaté Barbory. Největší zvon o výšce 1 metr a nejmenší výšky 60 centimetrů byly zrekvírovány koncem března roku 1915.

Věžní hodiny pocházejí z roku 1888. Vyrobila je přímo pro tento kostel stará historická česká firma, založená Ludvíkem Hainzem v Praze roku 1836. V roce 1973 byly hodiny nákladem MNV v Ledčicích opatřeny elektrickým pohonem. Šly však jen velmi krátkou dobu. Až v roce 2000 tatáž firma, která hodiny vyrobila, z prestižních důvodů celý stroj

opravila a opatřila novým cimbálem, jenž jemně odbíjí každou čtvrt hodinu, velký zvon pak každou celou hodinu.

V této stati věnované místní chráněné kulturní památce, kostelu svatého Václava, jsem v řádcích věnovaných obrazům a sochám často používala čas minulý – visel, stála, býval. To proto, že prakticky vše, co zde mělo cenu, bylo cynicky a nemilosrdně odcizeno. Kostel byl již několikrát vykraden, a tak musel být z preventivních důvodů odvezen a uschován každý hodnotný předmět, který ještě po opakovaných vloupáních zbyl. Starožitnosti jsou výnosným zdrojem obchodu. Za hranicemi naší vlasti nenávratně mizí nenahraditelné hodnoty. Strašlivým způsobem je ochuzováno naše národní kulturní dědictví. Způsobuje to především neznalost historie vlastního regionu, neúcta k odkazu minulých dob, bezostyšný vandalismus, nezájem o duchovní stránky života, pohled na svět přes bankovky. Kdy a kdo tomu učiní přítrž? Kdy a kdo pohne svědomým mocných, kteří by konečně měli patřičně stíhat a trestat zloděje a ničitele?! Bude vůbec co předávat následujícím generacím?

Svatý Václav – ochránce naší vesnice

*Swaty Waclawe, wewodo Czeske zemye,
kneze nasschie, pross za ny Boha,
swateho Ducha, Kyrieleyson.*

„Svatý Václave, vévodo české země, kníže náš, pros za nás Boha, svatého Ducha, Kriste eleison.“ Zpěv toho nejstaršího svatováclavského chorálu dodnes zaznívá v našich kostelech. Kdo byl muž, k němuž se Čechové obraceli v těch nejtěžších chvílích a jehož oslavovali v dobách vítězství? Proč se právě on stal hlavním patronem a symbolem našeho národa a vlasti? Proč právě jemu byly zasvěceny mnohé svatostánky, mezi nimi i katolický kostel v Ledčicích?

Spolehlivé historické prameny nám toho o jeho životě mnoho neříkají. Narodit se měl někdy kolem roku 907 přemyslovskému knížeti Vratislavovi a pohanské ženě Drahomíře. Na Václavovu výchovu však měla rozhodující vliv jeho babička, kněžna Ludmila, pocházející z bohatého domu vladky kmene Pšovánů, Slavibora. Ta mu otevřela svět staroslověnských knih. Legenda „Crescente fide christiana“, napsaná zřejmě po roce 974 mantovským biskupem Gumpoldem, praví, že moudrý Vratislav poslal svého syna, kněze Václava, aby se na hradišti Budeč, „maje rozum bystrou chápavostí nadaný“, naučil žaltářů a knihám v jazyce slovanském a latinském od jakéhosi kněze jménem Ucen. Rozsah Václavova vzdělání byl úcty-

hodný. Když dospěl, ujal se vlády v Čechách (pravděpodobně v roce 924). Letopisy jej líčí jako mírného a příkladně zbožného vladaře. Propouštěl vězně, pomáhal chudým, utěšoval nemocné, pracoval na vinici, sklízel obilí, pekl hostie... Je považován za jednoho z prvních sjednotitelů Čech. Je historicky prokázáno, že vojenskou silou připojil pod svou vládu území kouřimského knížete. Přesto jeho země vzkvétala a žila v míru. Bylo to také tím, že vyřešil vztahy s mnohem větší a početnější německou říší. Zavázal se pravidelně platit jejímu vládci, Jindřichu I. Ptáčníkovi, roční poplatek 120 volů a 500 hřiven stříbra, což mu bylo vyčítáno jako zbabělost. Spíše však správně odhadl možnosti obou stran a prozíravě se rozhodl pro mírové řešení. Rozpoznal, kdy je třeba chopit se meče a kdy uzavírat smlouvy, aby se mladý stát mohl zformovat a upevnit. To ho nakonec stálo život. Po hostině na staroboleslavském hradě 28. 9. 935 (nebo snad 929?) jej za tuto „slabost“ nechal zavraždit svými společníky Titem, Čestou, Tužou a Hněvsou, vlastní bratr Boleslav, kterému se za tento čin dostalo přídomek Ukutný. Tak byl vlastně uskutečněn první atentát v našich dějinách. Nutno však říci, že nikoliv vítězný Boleslav (který sice nějaký čas vzdoroval německému císaři Otovi, ale nakonec byl přinucen odvádět stejné platby), ale ubitý Václav, se stal národním hrdinou a patronem – ochráncem – své země. Známa

Svatováclavská legenda byla častokrát opisována a stala se podkladem pro další autory (dokonce pro Karla IV.), takže ověřit si její pravdivost, je prakticky nemožné. Přesto v ní dodnes nacházíme hodnoty a podněty, které mají smysl a platnost i v přítomnosti.

V ledčickém kostele nám světce připomíná hlavní oltářní obraz – freska – pražského architekta a malíře Jeronýma Costy, který zachycuje moment zavraždění Václava u brány kostela Kosmy a Damiána ve Staré Boleslavi. Na rozměrném plátně od malíře Doubka, visícím uprostřed jižní zdi kostela, je zachycena postava našeho patrona v červeném plášti, žluté dlouhé přepásané košili a s knížecí korunou na hlavě. Je ozbrojen mečem, v pravé ruce drží praporec a levou se opírá o štít s přemyslovskou orlicí.

Vedle něj stojí bosí bílí andělé, z nichž jeden pozdvihuje zlatý kříž, symbol křesťanství. V pozadí, za iluzivním oknem, je vidět románský kostelík na vrcholu hory, která silně připomíná mystický Říp. V tom případě je záhadou, jaká stavba stojí pod vyobrazenou rotundou. Celý obraz je rámován nádherným bohatě vyřezávaným rokokovým rámem, završeným medailonem s líbezným polychromovaným poprsím Marie s děťátkem.

Svatého Václava dnes najdeme také na dvacetikorunové minci. Umělec na ni vyryl postavu knížete ve zbroji sedícího na koni. Jsou tu napsána známá slova tisíc let staré motlitby: „Svatý Václave, nedej zahynouti nám ni budoucím.“ Věřme, že ani ve třetím tisíciletí neodepře náš patron svou podporu a ochranu české zemi a že úcta k němu tu nikdy nevyumizí.

Ledčičtí evangelíci

Za starých dob bývaly, až na nějakou tu rodinu, celé Ledčice evangelické. Evangelický kostelík byl malý, nízký a bez věže, jež byla zákonem zakázána. V kostele bylo vše zařízeno jednoduše – starobylé varhany, lavice a kůr. Také křtitelnici a kazatelnu koupili ledčičtí v jakémsi zrušeném klášteře. Evangelíci se v našem kraji začali původně formovat ve Ctiněvsi již kolem roku 1780. Ledčické sídlo bylo založeno r. 1782 a první farář, Jiří Fazekáš, zde byl ustanoven roku 1784, kdy byla postavena farní budova. Kostel s čelní kazatelnou (pozdní baroko) byl dostavěn

roku 1791. Stará církevní škola zde fungovala od r. 1793 do r. 1844 a mívala často i více než 100 žáků. Nová evangelická škola byla otevřena 27. 4. 1844. Dnes je nad klenutou branou kostela zazděna bronzová pamětní deska, na které stojí:

„Hledej pravdu, slyš pravdu, uč se pravdu, miluj pravdu, prav pravdu, drž pravdu až do smrti.

Mistr Jan Hus 1415–1915

Svaté paměti otce české reformace vděční evangelíci.“

Významní rodáci

Bedřich Nedoma

Na Podřipsku, vzdálen ruku světa, působil na evangelických církevních školách po několik pokolení rod Nedomů, ve kterém přecházelo učitelství vždy z otce na syna. Také Josefu Nedomovi, který se v roce 1833 oženil s dcerou evangelického učitele z Chlebu u Nymburka, byly Ledčice silným poutem a pracovním působištěm. Zde se manželům 20. 8. 1837 ve staré evangelické škole v čp. 75

narodil syn Bedřich a později i další, Vilém. Pan učitel Nedoma se však dlouhého věku nedožil. Hlodal v něm nemoc tolika tehdejších kantorů, souchotiny, která ho ve věku 32 let zkosila. Bedřich tak v roce 1842 jako pětiletý osiřel. Téhož roku byla v dražbě prodána i stará církevní škola, a tak matka zakoupila maličký domek čp. 79, kam se syny přestěhovala. Na opuštěnou rodinu přišla krušná léta. Jediným zdrojem obživy byl kousek pole a přivydělávání šitím a vyšíváním. Za dva roky zemřel i bratr Vilém. Tehdy už Bedřich začal chodit do nové evangelické školy, kde projevoval mimořádné nadání. Matka ho proto později poslala do Prahy. Zde mu byt a pomoc poskytl tehdy proslulý pedagog Štěpán Bačkora. Bedřich výtečně absolvoval tzv. Budečskou Amerlingovu školu a v roce 1850 byl zapsán na c. k. reálku, kterou vystudoval s vyznamenáním.

Na prázdniny mladý student dojížděl dostavníkem do rodných Ledčic, odkud přinášel svému profesoru, K. V. Zappovi, různé náčrtky a kresby z okolí Řípu, z nichž mnohé pak byly zveřejňovány v časopise Zlatý klas a v různých vlastivědných a historických publikacích. Po středoškolských studiích absolvoval vysoké učení technické ve Vídni. Svoji technickou praxi vykonal u firmy Ruston & Co. v Libni, později pracoval v První uherské továrně v Pešti. Možnost plného rozmachu svých tvůrčích sil a uplatnění technické tvořivosti pak Nedoma našel v První českomoravské továrně strojní, dnešní ČKD, jako odborník pro konstrukci cukrovarů, které v té době nadějně vzkvétaly. Ing. Bedřich Nedoma strávil poslední léta zaslouženého odpočinku u své provdané dcery v Novém Městě nad Metují, kde též roku 1919 (20. 6.) ve vysokém věku zemřel. Dodnes dochované doklady technické činnosti i práce malířské nepochybně svědčí o jeho technickém nadání, výtvarném talentu, všestrannosti a veliké péli. Na takového rodáka by Ledčice nikdy neměly zapomenout.

Ferdinand Císař

Ferdinand Císař se narodil 26. února 1850 v Ledčicích, kde měl jeho otec menší hospodářství a obchod, tedy předpoklad jistého blahobytu. Rodinu však stihla velká rána, když byl jednoho dne obchod do poslední maličkosti vykraden. Všichni se rázem ocitli v těžké finanční tísní. Obchodní věřitelé byli neúprosní. Tehdy zvítězila českobratrská houževnatost

a poctivost otce, který prohlásil, že splatí dluh do posledního krejcaru. Zápasil s ním až do své smrti. V den, kdy zaplatil poslední splátku a uzavřel účty, zemřel. Jeho syn Ferdinand už v té době působil jako evangelický farář, takže mu mohl na smrtelném loži patřičně posloužit.

Ferdinand Císař po absolvování gymnázia v Praze studoval teologii ve Vídni, v německém Halle a ve skotském Edinburghu, kde získal mnohé přátele. Z počátku své profesní kariéry velmi krátce působil jako kazatel-diakon

evangelické církve v Roudnici, později jako vikář ve Vanovicích a v Novém Městě na Moravě. Roku 1877 se stal farářem v Kloboukách u Brna.

Své rodiče měl Ferdinand Císař velmi rád a často také vzpomínal na místní lidi a události, které dokázal velmi vtipně komentovat. Připomněl jednou dokonce, když přišla móda tak zvaných „kalhotových sukni“, že jistá dívka v Ledčicích se prý kdysi oblékala také jako muž a místní ji bojkotovali jako výstřední a nekřesťanskou osobnost.

Ferdinand Císař již jako velmi mladý muž, ve 24 letech, vydal sbírku kázání „Od srdce k srdci“ a přednášku „O tom nejdůležitějším“, kterou přednesl v roudnické jednotě Říp. Později sepsal „Katechismus mateřský“, „Pamětní spis jubilejní“ ke 100. výročí Tolerančního patentu, společně se svým švagrem, Dr. Kozákem, pak „Slova víry“. Založil a přispíval do časopisu „Hus“ a posléze i do „Siónu“. Za svou práci byl vyznamenán řádem Železné koruny, jmenován čestným doktorem teologické fakulty ve Vídni a v Ženevě. Obec Klobouky jej jmenovala čestným občanem.

Císařova znalost jazyků byla obdivuhodná, stejně, jako jeho řečnické umění. Svá kázání často rýmoval, takže byla lehce zapamatovatelná, pro posluchačstvo nesmírně zajímavá a přitažlivá. Ve své době téměř zlidověla.

Vlivem Císařovým byl roku 1880 do řad evangelíků získán i Tomáš Garrigue Masaryk, jenž se stal jeho osobním přítelem a věrným obdivovatelem. Jejich krásný vztah přetrval i do dob, kdy se stal Masaryk prezidentem. Navštěvovali se vzájemně prakticky až do Císařovy smrti. Hráli spolu kulečnick a kuželky, pořádali dlouhé turistické vycházky a takřka nekonečné filozofické debaty.

V roce 1899 byl Ferdinand Císař jednomyslně zvolen nejvyšším představitelem Evangelické církve moravské a roku 1918 se stal členem prvního synodního výboru nově vzniklé Českobratrské církve evangelické. Jeho osobnost byla tak hluboce vzdělaná, tak mnohostranná a významná, že bychom se dopustili velké křivdy, kdybychom ji nechali upadnout v zapomnění. On alespoň na své rodné Ledčice nikdy nezapomněl a udržoval s nimi styk až do 14. 6. 1932, kdy v Loučeni u Nymburka, kam odjel na zotavenou po těžké operaci, zemřel. Prezident Masaryk zaslal vdově, paní Císařové, týž den z Lán svou kondolenci. Smrt svého přítele nesl těžce a často na něj vzpomínal.

Řípský tábor lidu v roce 1868

Ing. Otakar Špecinger

Jednu z nejslavnějších událostí, kterou kdy Ledčice prožily, představovalo velké shromáždění venkovského lidu na Řípu v roce 1868. Bylo spojeno s vyzdvižením základního kamene pro stavbu Národního divadla v Praze. Obojí se stalo manifestací, jakou zdejší obec ani celá daleká krajina do té doby nikdy nepoznaly.

Podnětem k uspořádání lidového tábora bylo vypsání nových daní vídeňskou vládou. Vlastenecké kruhy v Čechách se proti tomu vzepřely – a za rozhodující důvod nezákonného postupu Vídně po právu uvedly, že daně byly vyhlášeny bez souhlasu českého sněmu. A tak Podřipsko pozvedlo svůj hlas ke spontánnímu boji za stará zemská práva a za svobodu a samostatnost českého národa vůbec. Pod vedením Václava Kratochvíla z Lounek u Roudnice nad Labem, J. Sirového ze Želčína na Mělnicku a V. Jandy z Budihostic u Velvar uspořádalo obyvatelstvo okresů roudnického, mělnického, velvarského, libochovického, lounského a litoměřického sraz veškerého lidu rozlehlé krajiny na úpatí Řípu dne 10. května 1868.

Už od samého rána tak byly Ledčice zaplaveny přicházejícími poutníky, povozy, květinami a prapory. Pod Řípem se pak k polednímu sešlo přes dvacet tisíc lidí. Předsedou tábora byl mohutným voláním slávy zvolen tribun Roudnicka – lounecký sedlák Václav Kratochvíl. Řečníky nad jiné výtečnými se ukázali rolníci V. Benda z Libotenic, J. Pražák z Choroušek – a samozřejmě i známý vlastenec

Ervín Špindler z Roudnice n. L. Mluvili také V. Janda, roudnický Aug. Švagrovský ml. – a konečně i pražský spisovatel K. Sabina.

Po této mohutné schůzi se obědvalo na trávě a pod stromy, načež se početné shromáždění stalo o třetí hodině odpolední svědkem druhé části manifestace – vlastního „Vyzdvižení základního kamene ze Řípu“, připraveného už dělníky pro odeslání ke slavnosti založení Národního divadla v Praze. Po opětovných projevech se opracovaný, na těžkém voze naložený a ověncovaný kamenný blok pohnul ke Ctiněvsi. Davy lidí ve svátečních krojích, na koních a nejrůznějších povozech, s hudbami atd. byly asi dva kilometry dlouhé. Slavnostního uvítání se pak průvodu dostalo v Černoučku a zejména v Ledčicích, kde byly připraveny malebně ozdobené slavnostní brány. Velvarský spolek Hlahol tu přednesl sbory Hej slované, Kde domov můj a další vlastenecké písně – a účastníci byli pohoštěni záplavami koláčů od ledčických hospodyň. Vypilo se tu i všechno dovezené pivo.

Poté pokračoval průvod k Nové Vsi a do Veltrus, kam po několika zastávkách a kanonádě u Vltavy dorazil až za tmy. Po noclehu dospěl povoz i početné banderium do Prahy následujícího dne. A když rolník Kratochvíl poklepal 16. května na divadelním staveništi na kámen, pronesl i jménem Ledčic slova podřipského lidu: S rázností k svobodě!

Dopis potomkům

Při demolici statku č. 4 v listopadu roku 1981 byla v pilíři vrat nalezena zazděná schránka, která obsahovala osobní dopis potomkům psaný krásným rukopisem tehdejšího šestadvacetiletého majitele Františka Srby, narozeného 27. 4. 1842. Z těchto velmi citově a vlastenecky pojatých řádek vyjímáme:

„Dne 10. května 1868 odbýval se (od rolníků Podřipských svolaný) první český meeting aneb politické shromáždění pod širým nebem na patě posvátného Řípu, v tu stranu k Rovnému. Asi 3000 lidu sešly se zde a vyslovily, že nebudou platit žádné daně, které nejsou od našeho zemského sněmu na základě práva zvoleného, povoleny. Dále se žádalo ohrazení proti prodeji posledního zbytku našich korných statků.

Po meetingu odbývala se slavnost odvezení základního kamene z posvátného Řípu pro Národní divadlo v Praze. Při slavnosti této byl jsem i já členem výboru pro její uspořádání, jakož jsem i kámen ten koňmo do Prahy doprovázel. Lid náš, co se týká náboženství, lpí doposud na katolicismu. Co se týče kněžstva, je jedno špinavější než druhé. Obojí se snaží, aby lid udrželo jen v pobožňuskářství a v jeho hlouposti, aby ho mohlo ku svému prospěchu využívat. ovšem se jim lid vymknul trochu, poněvadž nám vláda dala náboženský zákon tak svobodomyšlný, že takový ani v republice Švýcarské snad nemají. To je však jediný dobrý zákon. A tak jsem Vám pověděl naše starosti, jak je může ovšem jen prostý rolník, jak já, podat. Doufám ale, že brzo nastane veliký převrat Evropský, že bude naše království České samostatným a že se zaskvěje hvězda ná-

roda našeho, jako skvěla se někdy za panování slavného Jiříka z Poděbrad. Doufám a přeju Vám, potomkové moji, aby se vám v naší drahé vlasti české lépe vedlo, nežli nám

se vede. Buďte jen svorni, tím budete silni, a pak se domůžete všeho, čehož budete přát sobě.“

Domy a domky

Nelze pochybovat o tom, že Ledčice jsou osadou velmi starou. O její velikosti ve starších dobách není mnoho zpráv, ale je zřejmé, že půdorysná osnova obce se léty příliš nezměnila. Stále si zachovává vzhled typické slovanské „okrouhlice“ s podlouhlou návsi. Novější stavby pouze obohatily její siluetu. Ledčice byly vždy obcí zemědělskou. Fungovalo tu také mnoho nejrůznějších živností a řemesel: obchod, kolář, kovář, řezník, mlékař ap. Domy se lišily podle toho, jak veliké a zámožné bylo hospodářství majitelů.

Každé stavení tvořilo do značné míry uzavřenou jednotku, která sdělovala již z vnějšího pohledu zcela jasně, jaké je její vnitřní členění a uspořádání, zejména umístěním vstupu, oken či komína. Dům byl situován průčelím kolmo k návsi nebo průběžně komunikaci. Menší usedlosti stály na západní straně Ledčic, velké statky pak většinou kolem návsi a v nejbližším okolí. K některým z nich patřila chudší obydlí o jedné či dvou obytných místnostech, v nichž žili jejich zemědělské dělníci. Těmto deputátním domkům se dodnes v Ledčicích říká „chumberka“. Takže jsou tu Pokorných, Bendovic, Lambovic, Husákovíc... chumberka. Běžný ledčický dům sloužil nejen k bydlení, ale i k hospodaření. V nejstarších dobách býval přízemní, zděný většinou z vepřovic – nepálených cihel z bláta a sekané slámy, které se nechávaly na vzduchu vyschnout. Celé stavení bylo pěkně obíleno. Střecha se dělala vůči spodní části domu širší a většinou byla nasazována asymetricky tak, aby jeden její přesah účelově kryl „práh“ podél celé vstupní zdi. Na takto chráněném zápraží se příjemně posedělo a odpočívalo, a to i za deště.

Vchod do domu byl vždy umístěn zhruba uprostřed delší boční zdi, která se obracela do klidné plochy dvora. Na protilehlé straně stávaly chlévy, kůlny, kurník a obvykle dřevěná budka suchého záchodu. Třetí stranu dvora uzavírala stodola, většinou podstatně větší než obytný dům. Tento typ zemědělské usedlosti obestavěný ze tří stran byl v Ledčicích nejběžnější. Na vedlejší parcele byla situace stejná. Jednotlivé domy se do sousedních dvorů obracely vždy svou zadní podélnou stranou. Nevedla sem žádná okna, takže soukromí všech bylo zachováno.

V průčelní části každého stavení byla obvykle dvě okna velké obytné světnice. Člověk tak mohl sledovat a být in-

formován oděním na ulici. Další okno této hlavní místnosti směřovalo na dvůr v téže stěně, v níž byl i hlavní vstup do síně. Odtud vedly dveře většinou do další obytné místnosti a mnohdy i do tak zvané „černé kuchyně“. Klasická kuchyně byla odjakživa jedním z nejdůležitějších prostorů domu. Tady se odehrávala velká část života rodiny – příprava jídla, společné stolování a nakonec i nezbytný odpočinek na kani. Díky tomu se zde všichni cítili uvolněně a nezřídká proto tuto místnost instinktivně preferovali před „parádním“ pokojem, který pak sloužil spíše pro vzácnější návštěvy.

Měl-li dům patro, fungovala základní domácnost přesto vždy dole. V patře se umísťovaly místnosti spíše rezervního charakteru – komory, zmíněný „parádní pokoj“ atd. Vstupovalo se do nich po často lomeném dřevěném schodišti, nebo bývaly přístupné venkovní pavlačí, jejíž délka se zpravidla řídila délkou stavení.

U každého většího domu byl výměnek – komůrka nebo samostatné malé stavení, kde žili starí rodiče hospodáře. Ti na základě „vymíněné smlouvy“ dostávali určený podíl potravin, podíl z úrody, otop, ošacení. Smlouva opatrovala i takové záležitosti, jako kde budou výminkáři jíst, kdy a jak budou dopraveni do kostela a podobně. Někde žila celá rodina v klidu a pospolitě, jinde se mezi sebou „staří“ a „mladí“ soudili.

Zbývá jen dodat, že před okny každého stavení byly osazovány malé zahrádky ohraničené tyčkovým plotem, které významným způsobem ovlivňovaly estetiku celé obce.

Kolem roku 1770 byla v českých zemích provedena konskripce neboli začíslení všech obcí. Do té doby se jednotlivé domy nazývaly podle jmen vlastníků (tak zvaných osedlých), jejich přezdívek, typického znaku, či podle nějaké události nebo z různých jiných důvodů. A to nejen „po sousedsku“, ale i úředně. Toto tradiční pojmenování „po chalupě“ se tu a tam v Ledčicích dochovalo dodnes. Každý ví, kde má hledat stavení „Na rafandě“, „U Srbovic“, „V poustkách“, „U Plicků v koutě“...

Snad každý místní dům má svoji zajímavou historii, své osudy a příběhy, z nichž mnohé by vydaly na poutavý román. Pojdme si některé připomenout. O dalších se dočtete v následujících číslech Ledčických novinek či v chystané knize. Znáte-li dějiny svého domu, nenechávejte si je pro sebe. Budou určitě zajímat i ostatní obyvatele naší vesnice.

Zastavení první – Vila Mařenka

V roce 1886, když se v Ledčicích stavěla škola, vybudoval tehdejší starosta, Antonín Husák, nedaleko za vsí u „císařské“ silnice zahradní domek, kterému se ale začalo říkat honosným názvem „vila Mařenka.“ Stála na okraji velkého pozemku, na kterém hospodář ze záliby pěstoval rybíz a víno, které tu měly velmi příhodné klimatické podmínky. Veškerá práce zde byla vykonávána pouze ručně. Provádělo se „tyčení“, „řezy“, „okop“, „vazba“ a „podlom“. Sběr hroznů do „kýblů“ začínal kolem 10.–15. září. Lepší hrozny se obvykle prodávaly zájemcům a ty horší se lisovaly. Kuličky vína zbažené stopek byly kvašeny v sudech. Bílé víno bez slupek a jader, červené s nimi, neboť mu dodávají barvu. Po sklizni bylo nutno vinici přikopat, aby oka keřů nezmrzla. K práci na vinici se užívala pouze špičatá motyka a nůž. To ostatní sloužilo až při sběru hroznů nebo k jejich zpracování.

Vila Mařenka byla patrová budova, kolem dokola obehnaná úzkým ochozem, či spíše teráskou. Měla okno obrácené k silnici a vchod směrem ke vsi. Chloubou stavení byl pěkný chladný sklep, ve kterém se uchovávala úroda a kde také stály velké dřevěné sudy. Ty prý byly o mnoho let později převezeny do čp. 97, k panu Václavu Justovi.

Když už vila přestala sloužit svému účelu, postupně ztrácela na významu a zchátrala. Poslední důležitá událost s „Mařenkou“ spojená spadá do roku 1949. Tehdy si ledčický hostinský, pan Jaroslav Postránecký z čp. 137,

v těchto místech musel „odskočit“. Zašel tedy do zdejšího sklepa, kde objevil hrůzný nález – tělo zavražděného mladíka. Při vyšetřování se přišlo na to, že vrahem byl jistý mladý muž, Otto Saur z Račiněvsí a důvodem ke strašnému činu pak cestovní pas do Ameriky, patřící oběti z obce Husinec. Na tento pas chtěl vrah z tehdejšího Československa vycestovat. Korunní svědkyní se stala ledčická hostinská, paní Hodková, z hospody „Na Cikáncé“, kde vrah i oběť večer před tím seděli a která Saura identifikovala podle zeleného svetru s bílým pruhem. Vypověděla také, že na její otázku: „Na co máte tu sekeru?“, Otto Saur odpověděl: „Však ona se bude hodit.“ Dnes už z „Mařenky“ mnoho nezbylo. Je to bohem zapomenuté místo, kde v létě krásně voní levandule a kde ještě stále roste rybíz, i když už zplaněl. Nic tu nepřipomíná dávnou slávu zdejšího vinařství, ani onu hroznou událost.

A víte, kdo je autorem pojmenování části Ledčic „Na Cikáncé“? Pochází prý od paní Vlasty Králové, rozené Zemanové, jejíž rodina si v roce 1939/40 postavila domek čp. 230. Podnětem k onomu jménu jí dle pamětníků byla skutečnost, že v těchto místech vždy stávaly povozy kočujících Romů. Název pak použil pro svou hospodu, vybudovanou zde v blízkosti silnice, její majitel, pan František Hodek. „Na Cikáncé“ se dnes říká celému úseku Ledčic od čp. 231 až k „Dolánkám“.

Informatorium školy ledčické

Kam chodily ledčické děti do školy před rokem 1676, není známo. V záznamech matriky černucké fary se píše, že ve výše zmíněném roce do tamějšího došky krytého domku číslo 15, který sloužil jako škola, docházely děti z Jevíněvsí, Ledčic, Horních Beřkovic, Kostomlat, Ctíněvsí a Černoučkou. V této prý velmi chatrné budově byla velká učebna, jedna světnice jako učitelův byt a chlév. V roce 1839 otevřeli v Černoučce novou kamennou jednopatrovou školu krytou taškami a vchodem obráceným k farnímu kostelu svatého Bartoloměje. Třída tu byla z počátku pouze jedna. Zajímavé je, že plných sto let (1775–1975) zde působil kantorský rod Berušků. Ze školy v Černoučce byly Ledčice odškoleny v roce 1886, kdy si ledčičtí postavili školu vlastní, neboť jejich obec v té době byla poměrně velká – ve 161 domech tu žilo 909 lidí. V Ledčicích kromě toho už od roku 1793 fungovala stará církevní škola, která mívala často více než 100 žáků. V roce 1842 byla v dražbě

budova školy prodána. Nová evangelická škola byla otevřena 27. 4. 1844 a udržela se až do roku 1920, kdy byla definitivně zrušena.

Nezměrným úsilím mladého ledčického starosty, třicetiletého Antonína Husáka, vlastence a buditele, který dbal o kulturní a společenské dění ve své obci, se podařilo to, že zde byla vybudována krásná škola – důstojný stánek vědění. A. Husák byl člověk velmi pokrokového smýšlení, jehož krédem se stalo heslo, že „škola jest obrazem obce své“. Svými současníky byl velmi ctěn a vážen, takže jeho jméno je právem uvedeno zlatým písmem na čestném místě mramorové pamětní tabule školy.

Také osobnost prvního řídicího učitele, tehdy 35letého Josefa Plafse, naplňuje naše představy o starých českých učitelích, horlivých a obětavých vlastencích, kteří v dětech nepateticky probouzeli lásku k vlasti, úctu k historii svého národa, pěstovali v nich hrdost, dobrý vztah k práci, k li-

dem, k přírodě a kteří byli kdykoliv připraveni pomoci a poradit. Jeho nástupce, Alois Saidl, v Ledčicích učiteloval plných 36 let a doslova všechn svůj čas věnoval dětem, zcela v intencích následujících veršů:

*BŮH DEJŽ, BY CÍTIL ČECH, ŽE ČECHEM JESTI,
BY ZVUČNĚ ZNĚLA SLOVA MILENÁ:
„Ó SLÁVA TOBĚ, MÁTI, ŠKOLO ČESKÁ,
Ó SLÁVA TOBĚ, DRAHÁ VLASTI MÁ!*

- 1886 – 5. 4. položen základní kámen ke škole v Ledčicích (starostou obce byl 30letý A. Husák)
- 1886 – 9. 9. provedena kolaudace budovy, která stála 20 548 zlatých a 2 krejcarů. Prvním řídícím učitelem byl tehdy 35letý Josef Plafs; dětí bylo zapsáno 122 (dívek 64, hochů 58).
- 1887 – nový starosta obce pan Václav Švehla se stal zároveň předsedou místní školní rady
- 1888 – 30. 6. byla provedena první inspekční návštěva profesorem gymnázia v Příbrami, Janem Lorenzem. V ten den bylo ve škole velmi málo dětí, neboť téměř celá obec se zúčastnila procesí do Staré Boleslavi.
- 1889 – 12. 2. se školní mládež se svými učiteli zúčastnila requiem v kostele v Černooučku za náhle zemřelého korunního prince Rudolfa.
- 1889 – byla založena žákovská knihovna s 234 svazky v kůži vázanými
- 1890 – byl v obci zvolen nový starosta, Antonín Cinke, který se pak stal i předsedou místní školní rady
- 1890 – byla ve škole uspořádána „první Slavnost vánočního stromku za velikého návalu obecenstva, načež byly veškeré dítky poděleny koledou a některé i šatstvem“
- 1890 – o letních prázdninách vykonala školní mládež celodenní výlet „do zemské jubilejní výstavy v Praze. Celkem navštívilo výstavu tu 112 dětí zdejších.“
- 1891 – 9. 12. zemřela zákyně druhé třídy Růžena Husáková na souchotiny
- 1892 – starosta obce, Antonín Cinke, byl v srpnu „následkem odsouzení porotním soudem v Litoměřicích též svého starostenského úřadu zbaven.“ Na jeho místo nastoupil František Srba.
- 1892 – výnosem c. k. okresní školní rady ze dne 24. 12. bylo nařízeno „aby obrazy Jeho Veličenstva ve třídách tak se zavěsily, aby dítkám byly při vyučování stále na očích, tedy na té straně, při které se nalézá školní tabule“
- 1894 – bylo vydáno několik významných vynesení slavného c. k. Ministerstva záležitostí duchovních a vyučování – např. návod k desinfekci po čas cholerové epidemie, instrukce pro školníky, o ochraně památek a starožitností, nebo o tom, že tělocvik nesmí být nahrazen nikdy jiným předmětem, o větrání učeben a podobně
- 1895 – byla na školním dvoře založena letní tělocvična (bradla, tyče, žebříky, kladina...)
- 1895 – „zdravotní stav školní mládeže byl uspokojivý. Václav Král z 1. třídy zemřel.“
- 1897 – přepážkami byly rozděleny školní záchodky na oddělení pro hochy a oddělení pro dívky
- 1897 – „celkem 98 školních dětí bylo postiženo osypkami, neumřelo však žádné z nich, nýbrž toliko tři ještě malé děti podlehly“
- 1897 – bylo slušné definitivním učitelům na obecných školách zvýšeno z 18 na 20 zlatých týdně
- 1898 – „za příčinou padesátiletého jubilea vlády Jeho Veličenstva císaře a krále Františka Josefa I. byli žáci František Mareš a Václav Kříček obdarováni spořitelními knížkami se vkladem po 2 zlatých“
- 1899 – následkem vypuknutí skvrnitého tyfu nebyla několika dětem po několik neděl povolena školní docházka
- 1900 – řídícím učitelem Alois Seidl
- 1901 – 17. 6. se „ráčilo Jeho Veličenstvo, císař a král, František Josef I., zastaviti v Roudnici, kamž se dostavil i sbor učitelský k slavnostnímu uvítání“
- 1905 – ve škole byla pro přeplněnost dětmi (193) otevřena třetí třída
- 1907 – 6. 4. byl na chodbě zavěšen obraz „Komenský ve své pracovně“, který tam visí dodnes
- 1907 – 1. 11. nastoupil na úřad učitelský 28letý místní rodák Antonín Voves, narozený 25. 1. 1879
- 1907 – o vánocích učitelský sbor uspořádal výstavu knih – „snaha učitelstva narazila na neobyčejnou netečnost obyvatelstva“
- 1908 – „8. 4. byla před budovu školní vsazena „Královská lípa“ k jubilejnímu šedesátiletí panování císaře Františka Josefa I. V týž den byla zasazena ve spodní části pozemku Lípa Svatopluka Čecha v tomto roce zemřelého básníka českého“
- 1908 – 27. 6. se školní mládež i mnozí dospělí ledčičtí občané zúčastnili Jubilejní výstavy v Praze
- 1908 – 2. 12. byla ve škole provedena první lékařská prohlídka dětí uskutečněná MUDr. Františkem Pavlisem z Černooučka.
- 1910 – 31. 12. bylo provedeno říšské sčítání lidu „V obci zdejší je 1063 duše. Dobytky se napočítalo 106 koní, 31 vůl, 324 krávy, 876 jalovic, 227 vepřů. Katastr zdejší měří 3 800 korců, z čehož je osevné půdy 3 598 korců. V přímých daní bylo zapláceno 8 492 korun.“
- 1911 – „drahota je nesmírná a stále stoupající“
- 1912 – od podzimu až do jara 1913 trvala ve vsi epidemie záškrtu při níž onemocnělo 77 osob z nichž 7 zemřelo. Škola ale nebyla uzavřena.
- 1914 – 4. 7. se konaly v Černooučku za účasti školní mládeže smuteční bohoslužby za zemřelého arcivévodu Františka Ferdinanda d'Este († 28. 6. 1914 v Sarajevu)
- 1914 – byla navržena přístavba školy pro neustálou přeplněnost tříd
- 1914 – 26. 7. odešel při mobilizaci za vojenskou povinnost i definitivní učitel 1. třídy Antonín Voves a již 8. 9. byl raněn u Lublína v Rusku do nohy
- 1914 – počátkem prosince vstoupilo do zdejší školy 5 dětí haličských uprchlíků z Krakova
- 1915 – 26. 1. správa školy v Ledčicích vypravuje pro vojny v poli 564 kusy papírových podešvů, 8 párů vlněných punčoch, 8 párů vlněných nátepníc a balík cupaniny
- 1916 – „ke konci března sejmuto byl měděný kryt školní vížky pro potřebu válečnou“
- 1916 – 5. 8. byl všem „osobám učitelským přiznán drahotní příspevek“
- 1916 – 22. 11. na budově školy byl vyvěšen černý prapor a školní mládeži byla oznámena „neblahá zvěst o neočekávaném od-

- chodu vznešeného panovníka, Jeho Veličenstva, císaře a krále Františka Josefa I., v požehnaném věku 87 let z nichž 67 připadlo na dobu jeho moudré vlády“ († 21. 11.)
- 1917 – ve vojenské nemocnici v Olomouci zemřel zdejší rodák, bývalý majitel č. 5, soukromník Antonín Florián, jenž dle své závěti založil „penízem 5 000 korun nadaci pro léčického studenta“
- 1918 – 29. 10. promlouvá řídící učitel školy Seidl ze schodiště školy o významu „věkopamátného děje“ – prohlášení samostatnosti státu Československého
- 1918 – 7. 11. ve škole začíná učit 22letý ledčický rodák, Miroslav Richtr
- 1919 – zákonem z 23. 5. se upravily služební příjmy učitelstva „konečně do výše příjmů státního úřednictva s rovnocenným vzděláním“
- 1920 – byla v Ledčicích zrušena evangelická soukromá škola, dosavadní učitel, 56letý ledčický rodák Jaroslav Hájek, se stal učitelem na zdejší obecné škole
- 1920 – 28. 10. místní Sokolská jednota uspořádala pro děti divadelní představení „Pro tatíčka Masaryka“
- 1923 – 8. 4. se žactvo zúčastnilo výstavy obrazů – originálů (Pokorný, Holub) v Nové Vsi
- 1923 – 10. 6. byla „občanstvem hojně navštívena výstava žákovských prací žáků lečických, která se všeobecně líbila“
- 1924 – od 1. 9. se dle zákona č. 226 začalo ve škole „vyučovati novým předmětům: občanské nauce a výchově, ručním pracem a nauce o domácím hospodářství“
- 1925 – řídící učitel Alois Saidl odchází po 36 letech činné služby na vlastní žádost na trvalý odpočinek
- 1925 – „školní budova byla opravena a obnovena žlutým odstínem jakožto barvou základní, ozdoby a výstupky byly barvy šedé. Tato oprava stála 4 300 Kč.“
- 1926 – „19. 6. pojednal učitel Zdrubecký o radiu a postavil radio-stanici přijímací. Žactvo celé školy se shromáždilo a s velkým zájmem vše sledovalo.“
- 1926 – byla ve škole místo bytu řídicího zřízena školní dílna a čítárna, ve které byla umístěna knihovna. K dispozici bylo 14 (!) různých dětských časopisů. Chodby byly vyzdobeny novými obrazy. Byl též pořízen šicí stroj, lékárna, nový nábytek do ředitelny, pořízena státní vlajka, vymalovány chodby i třídy, opraveny a naleštěny podlahy.
- 1928 – založen zpěvácký a ochotnický kroužek Lumír vedený předsedou, legionářem panem Grosem a sbormistrem, učitelem Karlem Velímským
- 1928 – výstava žákovských prací a učebních pomůcek
- 1929 – o prázdninách zahájena autobusová doprava do Roudnice
- 1930 – 16. 3. (v neděli) se zúčastnil řídící učitel R. Kušička pohřbu A. Jiráka v Praze
- 1931 – bylo při škole založeno Rodičovské sdružení, jehož předsedou se stal pan Voves z čp. 16
- 1933 – „zakoupen tlapač radiový pro školní rozhlas připojený k třílampové stanici Eta, patřící řídicímu učiteli Kušičkovi, každého pátku děti poslouchají“
- 1934 – 9. 2. zemřel místní učitel Vojtěch Zdrubecký ve věku 35 let na otravu krve
- 1937 – 8. 3. oslavy 50 let školy v Ledčicích
- 1937 – 20. 9. uspořádal místní Hasičský sbor tryznu k úmrtí T. G. Masaryka († 41. 9. 1937)
- 1938 – 20. 4. bylo ve škole volno, neboť A. Hitler slavil 50. narozeniny
- 1938 – 4. 12. byly odstraněny ze tříd školy státní znaky a podobizny T. G. Masaryka a E. Beneše
- 1938 – 12. 12. v každé učebně byl na čestném místě zavěšen kříž
- 1939 – byl otevřen prázdninový útulek pro děti
- 1940 – 1. 9. otevřena mateřská škola
- 1941 – 19. 12. – 5. 3. 1942 – tak dlouho trvaly „vánoční“ prázdniny pro veliké mrazy, děti si do školy chodily pro úkoly každé úterý
- 1942 – v dubnu onemocněly všechny děti ve škole spalničkami (tj. 109 dětí)
- 1944 – 15. 5. mateřská škola změněna na dětský útulek
- 1945 – „vánoční“ prázdniny trvaly až do 3. dubna
- 1946 – o letních prázdninách se děti zúčastnily akce „Hubení myší“; pole byla z 50% zničena, za 1 kus myši či křečka bylo vypláceno 10 haléřů
- 1947 – byl do tříd zakoupen nový nábytek a filmový projektor ALMO
- 1948 – 21. 3. žáci sázeli břízky podél silnice a upravovali park a prostranství před školou
- 1948 – v červnu se zúčastnilo 15 žáků školy XI. Sokolského sletu v Praze
- 1948 – 21. 7. ve věku 47 let zemřel řídící učitel Václav Kolář
- 1949 – školní děti se aktivně zapojily do akce „Alespoň pět kostek cukru bulharským dětem“. Vybraly 3 kg cukru a poslaly je společně s dopisem (10. 2.) divizi ČČK v Brně
- 1949 – podle nařízení ONV v Roudnici museli žáci i učitelé v průběhu pěti „hledacích dnů“ prohlídnout bramborové porosty v celém katastru obce Ledčice; byli nalezeni dva brouci mandelinky bramborové
- 1950 – zřízen ve škole ovocnářsko-zahradnický kroužek „Mladí Mičurinci“ vedený panem Pavlíčkem, zrušen byl 1. 2. 1951
- 1950 – v březnu učitelé (Velímský, Černý) pomáhali při „národním sčítání“ a letopisecké komisy MNV v Ledčicích na založení pamětní knihy obce
- 1950 – 7. 11. žactvo a učitelstvo školy zaslalo blahopřejný list k 70. narozeninám J. V. Stalina
- 1950 – 28. 11. ustavující schůze SRPŠ, předsedou byl zvolen Bohumil Kukla
- 1950 – žáci poslali k vánocům drobné dárky (cigarety, pečivo, ořechy, ovoce) a přáníčka vojákům čs. branné moci (na popud ONV v Roudnici)
- 1951 – 25. 1. bylo ve škole Vesnickým divadlem uspořádáno maňáskové představení „Pionýrský šátek“, kterého se zde zúčastnily i děti z Černoučku a Jeviněvse
- 1951 – 1. 2. vstoupil v platnost nový školní řád
- 1951 – 30. 4. po 15. hodině projel po státní silnici „za nadšeného povzbuzování a mávání dětí“ cyklistický závod Praha – Varšava
- 1951 – 1. 9. bylo dětem spolkem Říp předáno nově upravené hřiště s kolotočem a houpačkami
- 1952 – 7.–9. 1. byla provedena revize učitelské a žákovské knihovny, jejímž účelem bylo odstranit knihy týkající se Rudolfa Slánského. Ve dvou knihách bylo vyříznuto 9 listů s citáty a fotografiemi.
- 1952 – květen – zasazení topolů ve spodní části pozemku před školou

- 1952 – 1. 5. zahájila činnost Sokolská družina při škole
- 1953 – 20. 2. založen při škole Pionýrský oddíl; po marném hledání vedoucího funkci převzala dcera učitele Eva Všeticková; přihlásilo se 13 žáků (44 žáků ve škole)
- 1954 – 29 žáků se zúčastňuje zájmového kroužku náboženského
- 1956 – řídící učitel Karel Velímský byl z politických důvodů přeložen do Hošťky
- 1957 – o prázdninách byla ve škole vyměněna okna za nová a celá budova vymalována
- 1957 – 10. 10. vyprávěl malíř J. Š. Přímský ledčickým dětem o své umělecké práci v ostravských dolech. Byly odkoupeny jeho dřevoryty „Černý spalíček“
- 1958 – dlažba na chodbě byla vyměněna za teraco, byly zhotoveny i teracové schody, o prázdninách byly zhotoveny nové schody před školou
- 1958 – 11. 12. škola podnikla exkurzi do téměř dokončeného nového kravína JZD v Ledčicích
- 1959 – děti se 26. 9. zúčastnily estrády „se strýčkem Jedličkou, napodobitelem zvířecích zvuků v čl. rozhlase“ na zámku v Roudnici
- 1960 – od 1. 9. dostaly všechny děti bezplatně učebnice a školní potřeby
- 1960 – květen–listopad – otlučena původní fasáda školy a budova pak nově omítnuta. Práce prováděli místní zedníci Tošner, Emmer, Sypecký
- 1960 – srpen – vyměněny podlahy ve třídách a kabinetech za nové dřevěné; nové okapy
- 1961 – byla zakoupena umyvadla, vědra a džbány na vodu; stojany na umyvadla natřel na bílo pan Vladimír Volek
- 1961 – říjen – epidemie infekční žloutenky
- 1962 – spolek Říp nově oplotil zahradu a hřiště u školy
- 1963 – na jaře spadl štít kůlny na dvoře školy „směrem ku kostelu, stěna pod štítem zatím drží“
- 1964 – do školy byl umístěn televizor – „děti se na program těší, i když některý ne dost upoutává jejich pozornost“
- 1964 – byla pro závadnost uzamčena studna na dvoře školy, řetěz a zámek koupil pan Jiří Petráš
- 1964 – září–říjen – oprava kůlny na dvoře
- 1965 – pro zdravotní závadnost byla vyčerpána 11 m hluboká studna na dvoře školy, vyčištěna, vydesinfikována, vyměněna trubka a píst, na povrch byl umístěn poklop a vybudován odtok
- 1967 – na zahradě školy byly vykopány ovocné stromy, plocha přeorána a oseta travou
- 1968 – v jedné ze tříd byla upravena tělocvična, zavedena sem elektřina
- 1968 – do školy byl zaveden pětidenní pracovní týden
- 1968 – 28. 10. byla před budovou MNV zasazena Lípa svobody
- 1968 – učitel Gabriel utrpěl úraz při srážce autobusu
- 1969 – bylo za sběr léčivých bylin zakoupeno starší pianino
- 1971 – se začal do budovy školy zavádět vodovod
- 1972 – je nově vybudováno sociální zařízení, ve třídách upravena nová šatna, položeno nové linoleum
- 1972 – spolek Říp opravil a natřel plotu kolem hřiště
- 1972 – byla zřízena kulturní místnost; okna na chodbě byla zazděna skleněnými cihlami; upraveno malé jeviště; od ředitelství Národního divadla v Praze škola dostala darem dva reflektory
- 1973 – byl „díky zkušenostem, vybourán vchod z chodby na jeviště“
- 1974 – v rámci Roku české hudby byl ve škole uspořádán koncert vážné hudby
- 1974 – byla uskutečněna oprava střechy, nátěr oken a skříní, vymalovány třídy
- 1974 – spadla na školní zahradu hřbitovní zeď
- 1974 – 29. 4. zavítali do školy redaktoři časopisu „Ahoj na neděli“, kteří pak napsali o ledčické škole krásný článek; děti zároveň získaly obrázek od Radka Pilaře jako dárek k MDD
- 1975 – ledčická škola informuje občany o své činnosti pravidelnými nástěnnými měsíčníky
- 1976 – bylo instalováno ústřední topení v hodnotě 600 tisíc korun
- 1976 – byl zaveden výtvarný kroužek o který byl obrovský zájem
- 1977 – 25. 10. navštívila školu A. J. Aljehmina, manželka ruského vojáka pochovaného na ledčickém hřbitově
- 1978 – 20. 2. koncert Komorního orchestru Dvořákova kraje pod taktovkou V. Mazáčka
- 1978 – 19. 10. žáci se zúčastnili zájezdu na výstavu 600. výročí narození Karla IV.
- 1978 – 26. 10. byl ve škole uspořádán koncert Veltruského kvarteta
- 1979 – 1980 se škola stala jednotřídní (1.–3. ročník) s počtem žáků 20
- 1980 – děti vystoupily se svým literárním pásmem v domově důchodců ve Všetudech
- 1980 – od dubna je poprvé v historii školy organizován plavecký výcvik dětí (Mělník)
- 1980 – byla upravena školní výřavná s jídelnou, kuchařka Jana Sirová, vedoucí školní jídelny A. Mrzenová
- 1981 – škola je po dvou letech opět dvojtřídní (ale pouze 1. až 4. ročník)
- 1981 – 8. 9. byly uspořádány oslavy 95. výročí založení školy v Ledčicích
- 1981 – ředitelka školy, paní Hana Petříčková, byla vyznamenána Středočeským národním výborem za dlouholetou činnost zvláště v mimoškolní výchově
- 1982 – ředitelkou školy se stala paní Miroslava Čížková
- 1982 – 10. 5. děti poprvé v historii školy jely na školu v přírodě
- 1983 – 3. 10. zahájen provoz školní družiny (paní Kratochvílová)
- 1983 – děti navštívily zvěřinec, který se zastavil v Ledčicích
- 1983 – epidemie planých neštovic, chybí více než 1/3 dětí
- 1983 – o prázdninách ve 2 místnostech dětského útulku byly vytrhány podlahy, položeny nové a zakryty linoleem
- 1984 – do školy nastupuje učitelka V. Šimonová z Veltrus
- 1984 – do školy zaveden telefon, opraveny záchodky
- 1984 – 12. 10. děti sledují cvičení vojenských sil Štít 1984, které se uskutečnilo v ledčickém katastru
- 1986 – 27. 9. oslavy 100. výročí školy
- 1987 – pololetí – končí zápisy v kronice školy
- 1987 – oprava okapů a hromosvodů, na zahradě odstraněny ovocné stromy a zasázeny okrasné jehličnany
- 1990 – školní útulek přejmenován na Mateřskou školu
- 1991 – 1992 – oprava střechy, tašky nahrazeny alukrytem
- 1993 – v pololetí do školy nastupuje Petr Matička jako ředitel školy
- 1994 – v září nastupuje do školní družiny Ivana Plicková
- 1994 – nakoupeny koberce do tříd a nové lavice
- 1995 – bylo obcí vybudováno nové hřiště s umělým povrchem v hodnotě 3/4 miliónu korun, opraveno a natřeno oplocení, uskutečněny terénní úpravy a zaset trávník

- 1996 – škola byla vymalována
 1996 – 2. 9. oslavy 110 let školy a 770 let obce
 1997 – proběhla generální oprava oken
 1998 – vybudování ředitelny místo bývalé šatny, snížení stropu, nové osvětlení
 1998 – ředitelkou školy se stává dosavadní učitelka, Věra Šimonová, z Veltrus
 1999 – nově obložená šatna, natřeny lavičky, instalovány žaluzie ve třídách
 2000 – obec Ledčice usiluje o to, aby zůstala zachována místní málotřídní škola. Ředitelka školy a starostka obce požádaly prostřednictvím Školského úřadu Ministerstvo školství o udělení výjimky o počtu žáků na jednu třídu.
 2000 – instalovány žaluzie v tělocvičně a v ložnici mateřské školy, úpravy zahrady, obnovení plotu, natření průlezek a sklu-zavky na zahradě, výsadba keřů a stromů, zavedení veřejného vodovodu do budovy školy, drobné opravy nábytku,
 nový počítačový stolek a skříňka, natření tabulí ve třídách, vymalování vstupní chodby a školní jídelny, nákup školních pomůcek (z toho jen názorné tabule stály více než 11 tisíc Kč), encyklopedií ap.
 2000 – od 1. 9. je zde 5 postupových ročníků ve 2 třídách, první ročník soutěže ve sběru PET lahví, první slavnostní šerpování prvňáčků, odběr dotovaného mléka, profilování ZŠ jako Zdravá škola
 2001 – rekonstrukce sociálního zařízení, instalování sprch, rekonstrukce osvětlení ve třídách a tělocvičně, natření radiátorů a trubek ve třídách, výměna podlahy v tělocvičně, osvětlení školního hřiště, rekonstrukce školní kuchyně, vymalování celé školy, obnova fasády školy
 2001 – 29. 9. – Oslavy 775 let obce a 115. výročí otevření školy – koncert v kostele, kulturní vystoupení dětí, staročeský jarmark, výstava o historii Ledčic, otevření muzea školy

Ředitelé školy v Ledčicích

1886–1899	Josef Plafs	1956–1957	Marie Všeticková
1889–1925	Alois Saidl	1957–1967	Jaroslav Gabriel
1925–1926	Miroslav Richter	1967–1982	Hana Petříčková
1926–1936	Rudolf Kušička	1982–1993	Miroslava Čížková
1936–1937	Karel Velímský	1993 (pololetí) – 1998	Petr Matička
1937–1948	Václav Kolář	1998	Věra Šimonová
1948–1955	Karel Velímský		

Počet žáků ve škole

rok	1886	1890	1892	1895	1907	1908	1913	1921	1924	1927	1931	1936
počet	122	139	156	161	187	192	223	155	125	110	132	119
rok	1943	1948	1957	1963	1968	1978	1982	1993	1995	1997	2000	2001
počet	89	45	44	42	42	33	36	28	30	29	25	29

Třebaže „rodný list“ naší školy čítá plných 115 let, uvnitř má moderní vybavení srovnatelné s mnohem mladšími školami. Mimořádně důležitá je pro ni podpora obce, jako zřizovatele. A to nejen podpora finanční a materiální, ale především nesmírná podpora morální. Škola se v Ledčicích stala nejvýznamnější budovou. Je jejích dobrou vizitkou

a doslova základem vesnického života, neboť se tu pořádají mnohá kulturní a společenská setkávání. Dodnes je ve škole uchováván letitý nápis, který zní:

„Jsem tvoje škola, tvůj druhý domov. Jsem hodně stará. Neublížuj mi. Chraň mne! Celý život na mne budeš vzpomínat.“